

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ.

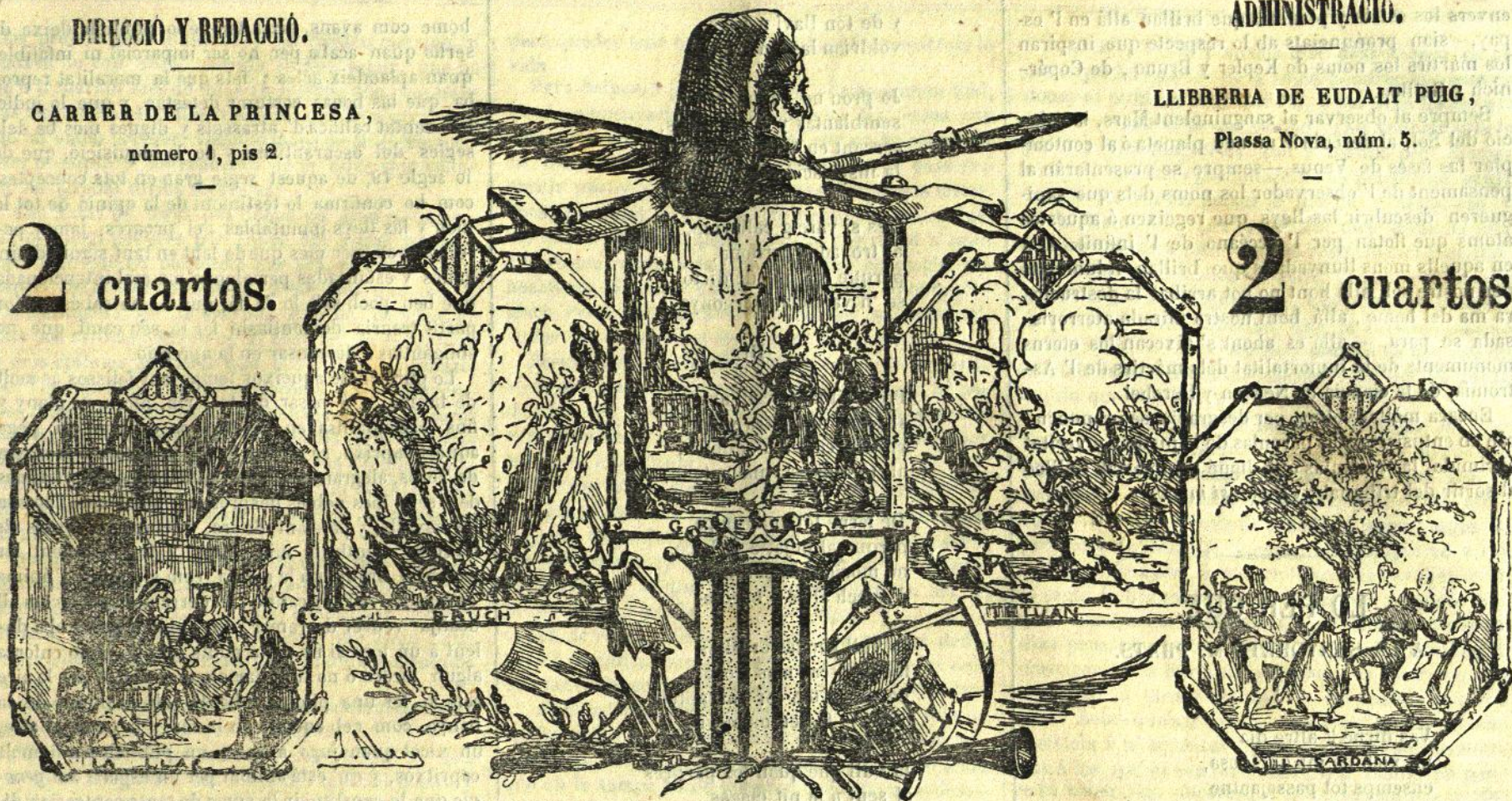
CARRER DE LA PRINCESA,
número 1, pis 2.

ADMINISTRACIÓ.

LLIBRERIA DE EUDALT PUIG,
Plassa Nova, núm. 5.

2 cuartos.

2 cuartos

ANUNCIS

A PREUS
EQUITATIUS.

LA BARRETINA.

LITERATURA,
CIENCIAS
Y ARTS.

SEMMANARI POPULAR.

SUMARI

DE LAS MATERIAS QUE CONTÉ AQUEST NÚMERO.

Articles científichs. *L'Univers*, per L. y E.—*Lo per que*, per F. U. y V.—*Los toros y lo públich*, per Vallfogona.—*Lo llop y los pastors*, per J. S.—*Solució á las Xaradas del número passat*.—*Solució al Geroglífich del número passat*.—*Xaradas*, per Laureano Munner y Antony Soler y Font.—*Geroglífich*.—*Folletí: Las Joyas de la Roser*, per Guadalupe Cortés Wighlen.

ARTICLES CIENTÍFICHS.

L' UNIVERS.

IV.

(Acabament). (1)

Hem citat que Galileo s' havia retractat. Veuia aquí part de las paraulas que li feren pronunciar: «Jo Galileo Galilei, fill de Vicens Galilei, de Florencia, de edat 70 anys, constituït personalment en judici y agenollat davant vostre, eminentíssims y reverendíssims senyors Cardenals, inquisidors generals—(aquí venen los noms y títols)—abjuro, abomino y maleheixo l' error y heretjia que consisteix en creure que 'l sol està inmòvil y que la terra se mou, juro que de aquí en avant no diré ni entregaré á la premsa cap error semblant y que si arribo á descobrir algun heretjé ó persona propensa á aquesta heretjia me apressuraré á denunciarla al Sant Ofici ó á la inquisició en lo lloch ahent me trovi.— Escript y pronunciat, paraula per paraula, en Roma en lo convent de Minerva lo 22 de Juny de 1633».

(1) Vegin lo número passat.

«Quin espectacle, diu eloquentment Laplace, lo d' aquest venerable vell il·lustrat per una llarga vida consagrada enterament al estudi de la naturalesa, abjurant de genolls, contra lo testimoni de sa consciencia, la veritat que tant evidentment havia probat.»

«¡Quin dolor moral seria lo d' aquest septagenari diu M. Flammarion encés en justa indignació, tots nostres sentiments de dignitat se revoltan davant aquest quadro. Oblidem, senyors, oblidem aquesta página que convindria poder arrancar del llibre del progrés.»—Avuy podem ja felisment afirmar sense por, que la terra roda y afegir ab Pascal que per mes que tots los homes pretenguessen que no rodés, no li impedirian y no s' impedirian de rodar ab ella.

Es digna d' estudi tambe la sentència y las proposicions que en ella se estableixen, pero las dimensions del article y altrás circumstancias ens ho impedeixen.

Gracias á la protecció del gran duch de Toscana y á son influxo, s' anulá la condemna de presó perpétua y lo deixaren lliuré després d' un any de la retractació, pero no 'l deixaren sortir de Florencia pera impedirli fugir del poder de la inquisició.

Després de nou anys de penas, després d' haver perdut sa vista y una filla religiosa que l' aconsolava en sos sufriments, morí Galileo Galilei en 8 de Janer de 1642.

Son cos ha desaparegut, pero son nom no morirà ja may, constantment reviu en lo cor de l' humanitat.

Al mateix temps que Galileo, apareix Kepler fill també d' humil familia. Kepler havia arribat á gosar d' una modesta fortuna y se dedicava assiduament al estudi de la Astronomia; pero á causa de ser protestant fou espulsat de sa pátria y perdé tota sa fortuna.

Se trobava ja en una situació desesperada quan Ticho Bralo lo colocá á son costat en l' observatori de Praga. Mort Ticho, Kepler continuá sos estudis y habent tornat á fer las observacions d' aquell y després d' anys y anys de treball, anunciá las tres lleys que portan son nom y que una sola sobra pera fer á son autor un gran home.

Havian brillat pera Kepler dias de calma altra volta. Pero la ma inquisitorial senyalava un' altra víctima. Era la mare de Kepler. Anava á ser cremada per un gran crim... ¡per bruixeria! Kepler com á bon bon fill, renunciá á sas ocupacions ordinarias pera salvarla, y després de cinch anys de treballs y d' haver quedat enterament arruinat, lográ arrancarla dels calabossos del Sant Ofici. En aquesta época Kepler quedá enterament desamparat. Morta sa esposa, morí també sa filla. En mitj d' aquestas desgracias, en la més horrorosa miseria, desconegut de sos contemporáneos,—es admirabla la fé ab que aquesta gran ánima, aïslada enterament, s' eleva á Déu en sa obra de las *Armonias del mon*.

Pero may acabariam. No continuem ja. Basta lo dit pera véurer que si los grans homes per son talent s' han creat un nom il·lustre, no ha sigut lluitant tant sols ab las dificultats que 'ls hi oferia l' estudi de la naturalesa.

Imitem pues, imitem á aquestos héroes de la ciencia, ja que no en son talent, al menys en sa constancia en lo treball, en sa fé y en sas virtuts!

Y si en la muda contemplació d' una nit estrellada, al recordar los patiments d' aquestos altres grans homes una llágrima s' escapa de nostres ulls, no la detingam... Es lo més agradable tribut que 'ls hi podem dar.

Y quan vacilem en nostres treballs, dirigim nostra vista al cel. Ell nos recordará la constancia de un Galileo, la fé d' un Kepler. Si. Mentres una mirada pensadora pugui dirigirse envers l' immensitat,

envers los estels y planetas que brillan allá en l'espai, — sian pronunciats ab lo respecte que inspiran los mártirs los noms de Kepler y Bruno, de Copérnic y Galileo.

Sempre al observar al sanguinolent Mars, la rotació del Sol, al descobrir un nou planeta ó al contemplar las fases de Venus, — sempre se presentarán al pensament de l'observador los noms dels que sapigueren descobrir las lleys que regeixen á aquestos átomos que flotan per l'oceano de l'infinit. Allá en aquells mons llunyadans que brillan il·luminats per nostre sol, allá hont no pot arribar la destructora ma del home, allá hont nostra mirada aterrorisada se para, — allá es ahont s'aixecan los eterns monuments de la immortalitat dels mártirs de l'Astromia, de la ciencia de Newton y Herchel.

Encara molts voltas, per desgracia, se pronunciarán ab entusiasme las paraulas de la justicia y veritat oprimida, las paraulas que digué l'immortal Galileo al sortir del tribunal: «*E pur si muove.*»

L. y E.

LO PER QUE.

A LA SENYORETA M. PRATS.

I.

Vas dirne l'altre dia
un xich de mí queixosa,
ensempe tot passejantne
de un bell jardí per l'ombra.

¿Perqué, quan las aus cantan
y l'vent que 'ls arbres gronxa
n'escampa llurs tonadas,
callada está ta boca?

¿Perqué, quan de sos flaires
las flors ne brollan totas,
tú indiferent las miras
sense pararti gota?

¿Perqué, quan lo murmurí
de l'aigua entre la molsa
de goig lo cor fa batrer,
lo teu ni sols sorolla?

La nit y la poesia
se diu que la ma 's donan,
¿perqué un cantar no arrencas
poeta, á ta bandola?

Aixís tú vas parlarne;
la nit prou era hermosa
y á fe que de paraulas
me 'n van venir de sobras.

Mes, si ni tant sols una
ne va llençar ma boca,
va ser que vaig tenirne
de dirtela vergonya.

II.

Jo prou, que avat oberlas
del lliure cor las portas,
—legeix,—te volguí dirte,
quan sento d'una volta.

La nit es molt bonica,
las flors de perfums brollan,
los rossinyols ne cantan.
per tot las fonts rodolan.

Mes, jo, per inspirarme,
ab tú ne tinch de sobras,
que tens flors á las galdas
com pocas n'hi ha d'hermosas,

Que 'l so de ta veueta
la enveja es de la tórtora,

y de ton llavi naixer
voldrian las fonts totas.

Jo prou ne volguí dirte
semblantas y altrás cosas,
cercant en tas miradas
la inspiració y la gloria.

Mes si vareig callarme,
al trovador perdona,
perque era que de dirto
se 'n va donar vergonya.

III.

Propósit faig desd' ara,
si torno una altra volta
en nits com fou aquella,
ab tu á passá, una estona,

De ferne tot quan puga
perque al pujá, á la boca,
no morin mas paraulas
d'ofech al sé á la gola.

Jo vull per tas orrellas
fer relliscar mas trovas,
perque á ton cor vaixantne
de mí 't fassen memoria.

Jo vull que quan los párpres
al sent á la nit clogas,
ja 'ls somnis mes bells tingas
de ton lletit á vora.

Jo vull, si may la pena
te vol ferir traidora,
donarte medicina
que d'ella 't curi prompte.

Aixó y molt mes vull dirte,
si una altra nit, hermosa,
ab dos, propet un d'altre,
passem sols una estona.

Fins de dirte prometo,
si sens' riurer m'escoltas,
lo molt que... pero nina:
si no me 'n donch vergonya.

F. U. y V.

LOS TOROS Y LO PUBLICH. (1)

¿No 'ls ha succehit may á vostés lo que á mí, de no saber que menjar quan han tingut gana, ó de no saber que escriurer quan han tingut obligació de escriurer á n' alguna persona respectable. Pues á mi ara m'está passant una cosa com aixó si fá ó no fá, prenent escriurer pera lo públich que com deya nostra Barretina en un número que no recordo, ningú may ha pogut sapiguer qui es, — y no sabent que dir, ¿quí es lo públich m'he preguntat de nou, siquera pera dir algo, que tanta anomenada s'emporta, que tothom li dirigeix paraulas de carinyo y de respecte, que tothom l'anomena de imparcial y de infalible? Aquesta pregunta m'hi fet molts voltas sens que pogués treurer contesta alguna que m' deixés satisfet; aquesta pregunta s'ha vingut fent lo meu confrare l'immortal Figaro, sens que tampoch res en clar ne pogués treurer. ¿Será á ben segur que algunas vegadas lo públich no sigui lo públich com se anomena, y passi llavors á ser un'altra cosa sens per aixó deixár de anomenarse lo mateix? Me apareix una mica aprop de la veritat aqueixa proposició que acabo d'establir, pues aixís com un home no es home quan fá certs actes que 'l rebaixan á la categoria de bestia sens que per aixó deixe de anomenarse

(1) Per omisió involuntaria ens oblidarem de continuar la firma de Vallfogona al peu del article «L'home y la Humanitat» publicat en lo número 32.

(N. de la R.)

home com avans, aixís també lo públich deixa de serho quan acaba per no ser imparcial ni infalible, quan aplaudeix actes y fets que la moralitat reproba, que las bonas costums detestan, y que lo judici ben sentat califica d'atrassats y dignes mes be dels segles del oscurantisme y de la inquisició, que de lo segle 49, de aquest segle gran en tots conceptes, com ho confirma lo testimoni de la opinió de tot lo mon y las lleys inmutables del progrés, jamay peixederas, per mes quede tant en tant siguin detingudas y estancadas per alguna ma mal intencionada que ben poch sab lo 's fá, que si ho sabés millor partit treuria deixantlasi fer lo seu camí, que no obligantlas á descansar en la apressió.

Lo públich de aqueixos temps tant felissos es molt de broma, y á pesar de tot, riu, plora, se plany y fins escandalitsa en los teatros ó ahont li pega aquest caprixo, se mostra fero si assisteix á la plassa de Toros, alegrantse quan s'inmolen molts víctimas dels sers mes nobles despres del home com ho son los cavalls; y patejant de ira, tractant de brutos als toreros, diéntlosi mil pestas y fins rompent los banchs y tirantlos á la plassa, com si tingués l'ánima encogada, — si per cas no veu derramar sanch com ell desitja veurer derramar. Un públich que troba dolent á un toro si no mata molts cavalls y no enforca algun torero ó no li fa dar algunas voltas per lo aire com si fos una pilota, rebentlo ab la punta de la banya, com reb aquella ab la má y la torna al aire, un xicot quan juga á sacco; un públich en fi molt capritxós, y qu'está animat per un esperit *sui generis* que lo constitueix la suma de tants contraris y diferents esperits com animan á cada un dels que 'l forman.

¿Quí es donchs lo públich?

Es lo publich imparcial é infalible, aquell públich que duas generacions mes enllá, despres de la guerra de Troya, contemplava á Homero demanant caritat y li sentia cantar la Iliada y la Odisea sens ferne cas; dextantlo anar recorrent de vila en vila, vejentlo viurer despreciat y fet un miserable en totas ellas, y sens llar y sens oferirli jamay una mala posada y ni un mal alberg?

Es lo públich imparcial é infalible, aquell públich que vá pagar á Cervantes los serveys que prestá á la patria combatent en la batalla de Lepanto, — y á la humanitat publicant lo seu Don Quijote y sas novelas exemplars, las primeras y potser las últimas que s'escrigueren en llengua castellana (1), deixantlo abandonat en la miseria y enterrantlo per caritat sens cuidar-se ni sisquera dels seus restos?

Es lo públich imparcial é infalible, aquell que tirá al óblit lo millor poema epich escrit en llengua inglesa y que deixá que vingues Adisson á fer notar sas bellesas, lo qui deixá morir de miseria á lo ceguet Milton son autor? O es tal vegada aquell públich que no volgué coneixer lo genit de 'n Camoens, lo cantor de *Os Lusíadas*, de las aventuras dels portugueses, y lo deixá morir en un hospital sens cap altre amparo? O lo de 'n Ariosto y molts altres que van veurer passar sa generació desagradida sens que 'ls volgués coneixer y que ni vull anomenar per no cansar l'atenció dels meus lectors, si es que tenen lectors los meus articles?

¡Oh! lo públich nostre aixó ho té molt present, perque sap que es d'una gran ensenyansa pera nosaltres.

La posteritat no podrá acusarnos de que no haguem sapigut respectar y estimar á lo qu'ab molts titols hagi sigut digne d'estima y de respecte; per aixó estimen las festas de Toros, aquest gran espectacle qu'es la preu de nostra nació y la enveja de las extranyas, en las que jamay han pogut ser introduhidas per mes esforços que sos fills han fet per lo grarho; y la rahó es ben neta y clara: aqueixas festas son com las plantas propias de la terra, que no poden alimentarse en cap altra sens que molt post s'emigrin y morin; y aqueixas plantas fillas de nostra terra, que es lo públich, son los toreros y las bes-

(1) No s'estranyi que nosaltres ne dubtem, quan Quintana ho afirma. Ho fem notar perque no se 'ns calliqui de pretenciosos.

(N. de la R.)

tias propies pera la lluyta, y no tingueu por que 'n naixen de cap altra, perque es ben segur, que no se'n trobarian mes de duas en Europa que reunissin las circunstancias climatológicas que lo nostre. Y si no 'm volen creurer, vegin lo mapa de M. J. Manier y ben prompte 's convencerán de la rahó, que jamay m' ha agradat dirlos mentidas.

Las festas de toros nos donan un gran carácter y un privilegi poderós per sobre las altras nacions, privilegi que no perderem per ara, pues naix ab lo esperit de nostra naturalesa. Y per mes que diguin los estrangers, no 'ls creyem, que no 'ns volen bé pus nos critican. Riemnos al contrari de sas sátiras y dels epítetos bárbaros que nos donan, impulsats per l'enveja deno poguer ser toreros, — y vindiquem-nos dihéntlosi que desde que hi han corridas de toros sols han mort cosa de una dotsena de toreros, y que desde qu' ells han vingut ab los seus adelantos del vapor y de los ferro-carrils n' hi han hagut á mils de resultas de esplosions, choques, descarrilaments, etc., etc.

Que mes valen las corridas de toros 'que diverteixen, que 'ls fusells Chasapot, y aixó sigui dit ab perdó de las maravillas, qu' axís anomenava un cert General al gran número de morts que feyan, que sempre han de ser Generals los que diuen aquestas cosas...?

¡Vaya quinas maravillas y quins adelantos matar gent! Ja no haurian de ser estrangers.

¡Y quin públich tan estranyot com tenen! Perque á n' ell no li agradan los toros diu mal del nostre y fins de los toreros com si aqueixos hi tinguesin res que veurer. Vaja no m' ho puch treurer del cap!

Contin vostés si serán embusteros quan no s' ha pogut saber may qu' hagi assistit un sol estranger á veurer una corrida de toros; y per aixó no tinguin por que cap d' ells s' hagi privat de dirne pestes y de tractarlas d' inmorals; molt al contrari, no sols ne diuen, sinó que fins n' arriban á escriurer llarchs articles, que de tant dolents com son semblan fets meus; articles que un no té de fer sino llegirlos

pera quedar tant cansat com si hagués toreat tota la vida.

Pero deixem á part que ja qu' ells ho contan mal, ho desempenyarian pitjor, perque las cosas son mes abiat ditas que fetas, y si ells no ho saben dir bé, menos sabrian ferho, — deixemho dir, y passem á emitir nostre paré sobre aqueixas bellíssimas festas. Pocas paraulas se 'ns ocorren, perque lo nostre ánimo queda extassiat quan hi pensa, y lo rubor s' acull á lo rostre, y priva de que 'ns desfem ab elogis. Per nosaltres, si jamay ha de coronarse ab lo nom elegiach de octava maravilla algun fet monumental, aquest ha de trovarse en las corridas de toros.

Perque las corridas de toros, y ara parlo de serio, si es que son espectacles inmorals, que molt bé podrian serho, perqué en aqueix mon tot es possible com deya Pope, — á lo menys nos ensenyan á saber sufrir la forsa bruta.

Lo toro veyem que la sofreix ab resignació y ab fé, com si fos un héroe ó un mártir, y quan ja no pot repartir banyadas á los contraris carregats de astucia y d' engany (y que á voltas esposan la sua vida pera guanyar lo que 'l desempenyo del seu art 'ls proporciona,) queda rendit y ajegut, y respirant sanch de corátje eleva sos prechs al criador dedicántli sa última mirada perqué 's compadeixi dels que tant inhumanament y sens compassió l' inmolan. L' ultim esforç d' un toro pera sacudir la coyunda de las banderillas, dels picadors y de la espasa, — es brillantíssim, de gran estudi, y assumpto que 'm temo que ab lo temps ha de inspirar á algun poeta desesperat la creació d' algun poema epich. Perque es molt digne de que la fama lo pregoni.

Y estranyo molt com habenti tanta aixam de poetas que no cantan ni pulsan la lira per la sencilla rahó de que no troban un bon assumpto que 'ls inspire, no hagin advertit que las festas de toros es un de ells, que 'ls posaria á las mans, si l' emprenguesin ab fé, quartos en abundancia, y una gloria que la posteritat no 'ls negaria, pus li seria facil reconeixer en una tal obra las ignocentas costums dels seus an-

tepassats, y lo cel y enveja que daspertaren en los estranys. Los poetas no 's volen pendrer la pena de donar al públich lo qu' ell vol, y per aixó no se 'ls fá bona arribada á lo que cantan. ¿No veuen que lo públich demana toros, que 's baralla per' poguer comprar entradas per' anarhi? Pus perqué no canta toros? — Deixin los poetas la lira de 'n Garsilaso y de 'n Melendez, per' públichs mes jovenets que los nostres, pera públichs que respirin mes idealitat. No es poesia bucólica lo que li manca, no. Deixin tambe la lira de 'n Quintana, que tampoch necessita que se li canti llibertat, que ja avisará quan ne vulgui. Déixintla tot seguit, perque es una lira de crestall que no 's pot manossejar y ¡ay del dia que la toquin que tota ella 's fará micas!

Canteu tots ab veus bonas ó dolentas ab liras trempadas ó sens trempar, los capritxos d' aquest públich y las excelencias dels toros. ¿Y qui será lo atrevit que no segueixi la corrent, qui será lo atrevit qu' escrigue llibres de ciencia en aquest segle de progrés y de llibertat, á pesar nostre, que vé á ser com si diguessen, escriurer llibres de cavalleries en lo segle de Cervantes; llibres, que no agradan mes qu' á uns quants maniatichs, que 'ls buscan y estudian pensantse trobari la felicitat, y sols hi troban lo desengany y la burla de sos mateixos confreres, los aficionats á toros? — Perque ja ho deuen saberho que l' home que sap alguna cosa, — ó s' ho pensa, — no assisteix á n' aquestas festas; y aixó no pot agradarnos á los qu' hi som aficionats, que també 'ns penssem saber algo encara que no sapiguem res, y aixó ho dich per modestia.

Mes ja aqueix article s' ha allargat un xich mes de lo que jo volia, y en ell sens volerho, parlant del públich, he tingut de parlar de las corridas de toros, com ha de parlar del govern aquell que parla dels governats, que no hi ha efecte sense causa. Per la mateixa rahó y perque ja vostés saben tot lo que puegue dirlos ma mal trempada ploma, 'ls deixo pensar tot una semana y descansar dels fatichs de lo que pensan; en cambi espero dintre poch temps po-

— 408 —

—Oh!

—¿Qué se dirá en la vila de aquell Mateu á qui are tenen por bon pagés y home honrat? ¿Qué contestarás á ta santa muller, quan te preguntí per los trossos de sas entranyas que 't deixá confiats? ¿Quin compte donarás á las ensangrentadas sombras dels Parés de la noya que 'ls hi vas préndrer dels brassos?

Tocava 'l torn á Bernat de sublimarse y parlar ab grossa entonació, puig la situació s' ho aportava y instintivament posava á son nivell lo llenguatge.

—Avans que aixó sucsebeixi y aixó vege, vull quedarme mort. No, no será. Tu farás dels teus lo que vullas, puig teus son; mes en la Roser tants drets hi tinch com tu y tantas obligacions. Jo he menjat lo pa de casa seva. Agafaré la pubilla y junts nos n' anirem á camparnosla. No li faltarà forsa al vellet pera guanyar un rosegó ab que sostenir á la filla de sos amos.

En Bernat estava molt conmogut; perque llavors s' agitavan en són interior tots los sentiments que quedavan en sa naturalesa ja caduca.

En Mateu l' escoltava plorant y tapantse la cara ab las mans.

Hi hagué un bon rato de silenci.

Al últim, lo desconsolat espós prengué la paraula ab lo que volgué aparentar ferm y segur.

—Conech que tens rahó, digué; no temes que 's realissen tons fatídichs pronóstichs, ni que sia necessaria una separació entre nosaltres. No; no pot ser. L' últim encarrech que 'm feu Marta avans de morir, fou aquest: Encara quedan moments de tranquilat, sino de ditxa, en aquest vall de llágrims... Sí Bernat, sí amich meu. Ella ho volia, jo ho vull, y ho voldrem tots. Ja may hem de separarnos fins que Déu sia servit de disposar de nosaltres.

—Aixó mateix dich jo.

—Recordo qu' estava ja en sos últims moments, y qu' era tanta ma desesperació, qu' ella m' aconsolava á mí y me predicava resignació á lo disposat per la Providencia... Entre 'ls gemechs que són dolor li arrancava, me digué que lo que més la atormentava, era al pensament de qu' eixos petits poguessen notar la falta d' una mare.

«Te rahó lo rector, me deya, la sanch may se torna aigua. Lo noy y la Roser encara que criats com á germans, han sentit una veu se-

— 405 —

de negra gira col-locada sobre la cuixa, y 'ls ulls per lo regular fixos en terra.

¿Qué passaria dintre de aquell cap generalment tant franch y altiu, llavors doblegat per la desgracia?

Moments hi ha en que tots nostres cálculs fallan y nos apartallat y mort pera sempre l' esdevenidor. En sos projectes havia previngut en Mateu totas las probabilitats; més s' havia descuidat de la que li succehia, lo qu' acostuma á passar als homens més pensadors.

Ell havia contat tenir sempre al seu costat, ó á lo menos fins á edat molt avansada, aquella companyera en qui consistia tota la seva felissitat, y s' havia enganyat.

Per ell, donchs, tot faltava. Ja sols li quedava lo recort de ahí pera plorarho; més no tenia forsa pera pensar en lo dia de demá. Estat de desaliento, que faria venir la mort física, després de l' acablement moral, si no fos de curta duració.

Los noys mentres tant, jugavan y corrian per allí, puig á sa edat ni las majors desgracias deixan rastre. Havian plorat molt lo dia de la mort; s' havian desesperat quan la terra cubrint la caixa de sa mare los feu mitj entendre que se separavan per sempre de ella; pero l' endemá la brillantesa del sol al sortir y lo fresch oreig de la matinada, borra de sos fronts tota idea de melancolía y tornaren á ser riallers y ajugassats.

En Bernat los acompanyava molt sovint en aquestos piadosos passeigs, y procurava distraurer á Mateu de són desconsol, ab las reflexions que li ocorrian.

—¿Qué s' hi ha de fer? li deya ab aquell to lleugerament carinyós que s' usa al parlar á las criaturas y al aconsolar als grans: ¿Qué s' hi ha de fer? ¡Ha estat la voluntat de Déu! No 'ns hi podem rebelar y lo millor es conformarse.

—Conformitat no 'm falta, contestava en Mateu maquinalment.

—¡Y donchs, home! Bo es plorar als que se 'n van, y més s' hi mereixen tant com la difunta; pero los plors no fan als cadávres lo que la pluja al sembrats sechs. Per molt qu' ab tos plors regues la fossa, no lograrás resucitarla.

—¡Ojalá!

—No ho cregues. Lo venir aquí casi cada dia y capficarte y om-

guels dir ab ironia. ¡Alabat sia Deu que 'ns ha tret las corridas de toros! Lo públich ja 's metamorfosea; ja es un altre. Senyal donchs que 's realisan las lleys inmutables del progrés! ¡Alabat sia Deu!

VALLFOGONA.

LO LLOP Y LOS PASTORS.

FAULA DE ISOP.

Vegent un llop á uns pastors
Que un bè se estavan menjant,
Esclamá tot s'hi acostant,
«¡Y quins escandols mes forts,
Si jo ho fes aixó qu'ells fan!»

LA GUINEU Y LOS RAIMS.

Uns raims penjats, madurs,
Vegé una astuta guineu;
Pera podersels menjar
Ella agafarlos volgué;
Mes sens resultat, inútils
Foren los esforços seus.
Llavors per' consolarse
«Encara, deya, son verts.»

LO VELL Y LA MORT.

Un vell carregat anava
De llenya ab un feix molt gros;
De camí havia fet bon tros,
Y tant cansat se trobava,
Que no podent ja dir faba
Llansá 'l feix la mort cridant;

Surtí aquesta á son crit gran
Y li digué que volia.
Contestá: «¿m'ajudaria
A carregá eix feix pesant?»

Traduhidas del grech.

J. S.

Solució á las xaradas del número passat.

Montat en un bon ca-ball,
vaig aná un cop á Paris
per senti á n'en Paganini
com tocava lo vi-o-li.

Solució al geroglífich del número passat.

—Tu que sols fas lo gandul,
¿entens per qui va?—No hi caich.
—Donchs escolta: La peresa
es un pecat capital.

Enviadas per el correu.

XARADAS.

Es la prima vocal
Si 's posa segona al ull
Comensa á tapar la vista
Y no deixa mirá ab gust.
La tercera en la gramática
Si busquen li trobaren,
Dos y tres en lo teatro
Marca 'ls intermedis be.
Lo men tot no costa gaire—
Rumiant un poeh,—de trobar;
Es un moro ó una tragedia:
¡En Rossi hi está tal quall

LAUREANO MUNNER.

Prima y tercera dublen
negan, ó bè s'admirem;
quan me trobo ben be duas
no se 'l que 'm tinch d'alegria.
Si tingués prima y segona
altre gall me cantaria,
primera y tercera juntas
es resultat de gent xica.
Dos y prima ó dos y tersa
que lo mateix significa,
solen usa 'ls moliners
per posarhi la farina.
Lo men tot es una pessa
molt estranya y molt lluida,
es una pessa de cos:
A veurer si ho endevinar.

ANTONY SOLER Y FONT.

GEROGLÍFICH.

PERLA OCCEA E DDID
A GO T A LA JAE JAE JAE FO CH.
LA JAE JAE JAE FO

Las soluciones se donaràn en lo número de dissapte.

DIRECTOR: D. ANTON SERRA.

Editor responsable: D. FRANCISCO ALFONSO.

Barcelona.—Imp. de Jaume Jeps, carrer de Petritxol, 14.—1888

— 406 —

plirte d'angúnias y redoblar ton dolor, no li fa á ella cap servey; més en cambi á tú te desmillora, te possa malalt y pot causarte una desgracia.

—No n'hi ha cap por.

—¡Oh que sí! Altres n'he vist jo, que fent lo que tú fas, se 'n han anat á la sepultura. Totas las cosas s'han de fer ab mida.

—¡Quant equivocat estás! Aixó que tú 'n dius dolor y angúnias, son pera mi la vida. ¿Qué puch fer per ella més que pensarhi á totas horas? ¿Ni com podria ferho d'altre modo encara que volgués? ¿No estava sempre ab mi y al meu costat? ¿No la veyá d'un cap de dia al altre ocupada en dar-me gust y afanyantse per la casa? ¿Com puch ja may oblidarla?

—Oh, en quant á aixó...

—Lo voler de Deu pot habermela presa, pot haber posat entre ella y jo un crostra de terra que ja may torna lo que reb; mes ¿qué será prou fort pera matar mons recorts? ¿pera tallarla misteriosa unió y correspondencia de nostras animas? Ella es allá dalt, detrás de la blavenca cortina sobre la que llueixen los estels; jo aquí lligat encara á las miserias del mon; mes entre ella y jo hi ha una relació continua, real y tant palpable, sino mes, que quan habitavam sota un mateix sostre. Avans, quan ella vivia, bastava una paret, bastava una dotsena de passos pera apartarme de ella. Ara sempre la tinch pressent, sempre está ab mi y no hi ha res, ni la incommensurable distancia que hi ha de aquí á lo infinit, que sia prou fort pera separarnos.

—Aixís ho crech... pero...

—¿Creus que quan viuch aquí, vinch al sementiri? ¡Tonta equivocació! Jo vinch á un palau de immortalitat y de gloria. No vinch á resar y plorar vanament sobre una llosa freda é insensible; no vinch á visitar los morts, ni á posarme en contacto ab sos inanimats restos, no. Vinch á veurerla á ella y la trovo reina de aquets llochs rodejada de llum esplendorosa, viva com tú y jo; y ab ella parlo y ab ella gosso. Pera vosaltres, pera la vila, ha pogut morir, mes pera mi no morirá ja may.

En Bernat que estava tant afectat com son interlocutor, no podia seguirlo en las expansions sublimes de son dolor, y queyas en o error vulgar de atribuir á debilitat de cervell lo que no era mes

— 407 —

que efecte de apassionament. Per aixó mentres en Mateu se esplayava en los espays de la fantasia, son amic y mosso feya de baix en baix uns hums de compassió molt prolongats, se rascaba lo front y se pegava lo nas, medi á que recorria quan volia exitar á son enteniment á donarli una sortida pera evitar una conversació fatigosa.

Ab lo intent de fugir de las regions nebulosas en que s'havia col·locat en Mateu, volgué portarlo de cop á lo mes positiu realisme.

Parlá dels camps, de las cullitas, de negocis; pero cal totas aquestas cosas tenian relació ab la vida quotidiana de 'n Mateu y aquest agafantse per un cabell tornava á parlar de sa casa y de sa muller.

—Ba! bal esclamá al últim mitj cremat; ja veig que no 'n podem sortir y que t'haurem de deixar ab ta mania. Qualsevol que 't sentís podria pensar-se que ja no queda res en aquest mon, que ja no tens cap obligació que cumplir.

—Jo? esclamá l'altre assombrat de aquella brusca interpelació, obligacions...?

—Sí, obligacions molt grans y que sembla que tens ganas de desaténdrerlas.

—Jo?...?

—Anem á comptes. Si la vida que fas dura, te 'n vas á la fossa com tres y dos son cinch. T'ho prometo!

—Millor!

—Ah! millor?... Y després? Com ho farán los dos angelets que per fills Deu te ha donat y aqueix tercer anjel que t'has donat tu mateix, jurant per lo mes sagrat que l'ampararías y no l'abandonarías ja may?

—Los noys!

—Quan tu hages mort, consumit per eixas penas que 't complaus en agravar, quan ton patrimoni se hage destruit per falta de cuidado ¿quina herencia deixarás á tos fills y á ta afillada?

—La Roser!

—Quan eixos infelissos privats de ton apoyo, sense educació y sense fortuna, vaigen per aquestos mons demanant caritat, allargant la ma als pasatjers per las carreteras, trucant de porta en porta en busca del amarguissim pa de la almoyna, descalsos, destrossats, sense roba pera cubrirse, perdut lo pundonor, la salut, la ignossencia y fins la vergonya. ¿Haurás tu cregut cumplir las tevas obligacions?